

Академічна добročесність

Робочий зошит

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ДЗВО «УНІВЕРСИТЕТ МЕНЕДЖМЕНТУ ОСВІТИ»
БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ СЕРВІСУ ТА ДИЗАЙНУ**

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ

робочий зошит

Рекомендовано до друку Вченою радою ДЗВО «Університет менеджменту освіти» (протокол № 4 від «14» березня 2025 р.)

Схвалено на засіданні кафедри освіти дорослих та цифрових технологій протокол № 4 від «27» лютого 2025 р.

Академічна доброчесність: робочий зошит для здобувачів вищої, фахової передвищої освіти. Київ: ДЗВО «Університет менеджменту освіти», 2025. 54 с.

Рецензенти:

Приходькіна Наталія Олексіївна, професор кафедри педагогіки, адміністрування і спеціальної освіти ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України, доктор педагогічних наук, професор

Ружицький Валерій Андрійович, директор КЗ КОР «Білоцерківський гуманітарно-педагогічний фаховий коледж», відмінник освіти України, кандидат педагогічних наук

Розробники:

Єрмоленко Андрій Борисович, кандидат політичних наук, доцент, доцент кафедри освіти дорослих та цифрових технологій ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України

Денисова-Єрмоленко Анастасія Володимирівна, доктор філософії у галузі знань «Освіта / Педагогіка», заступник директора з навчальної роботи Білоцерківського фахового коледжу сервісу та дизайну

Робочий зошит є практичним виданням, розробленим для допомоги здобувачам вищої, фахової передвищої освіти в оволодінні принципами академічної доброчесності. Його мета – не лише ознайомити з основами чесного навчання та дослідницької діяльності, а й надати інструменти для застосування цих принципів на практиці.

Зошит містить теоретичні матеріали, інтерактивні завдання, реальні кейси та запитання для саморефлексії, що сприятимуть глибшому розумінню теми. Використовуючи цей посібник, студент навчиться самостійно аналізувати інформацію, уникати академічних порушень і розвивати навички відповідального наукового пошуку.

©Єрмоленко А.Б., 2025 рік

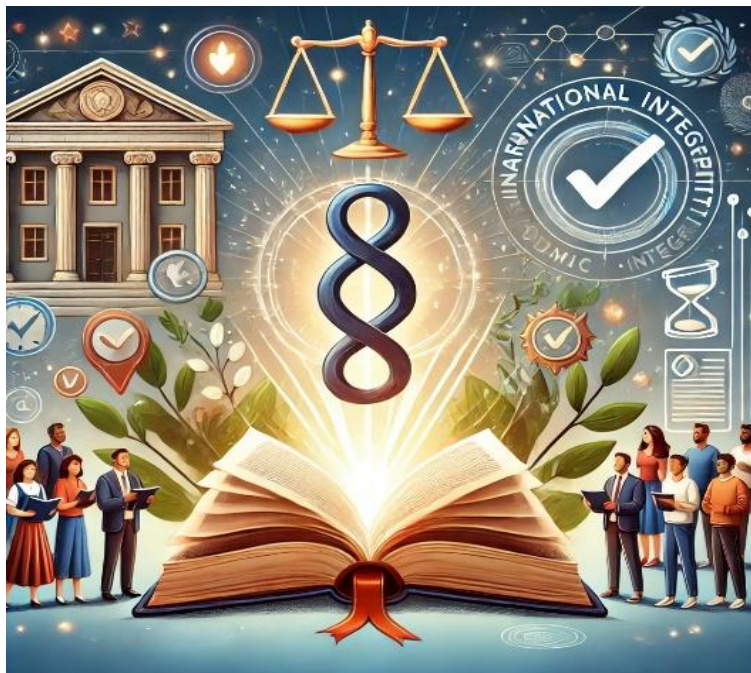
©Денисова-Єрмоленко А.Б., 2025 рік

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	4
ПОНЯТТЯ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ	5
Загальні принципи забезпечення академічної доброчесності	7
Дотримання академічної доброчесності	10
ПЛАГІАТ	15
Порушення академічної доброчесності	16
Виклики академічній доброчесності та шляхи їх подолання	18
Наслідки плагіату	21
ЯК СТВОРЮВАТИ ВЛАСНІ РОБОТИ ЧЕСНО	27
Правила оформлення списку використаних джерел при написанні наукових робіт	27
Рекомендації щодо оформлення посилань та цитувань у письмових роботах	29
АКАДЕМІЧНЕ ПИСЬМО	36
ДОДАТКИ	41
ВІДПОВІДІ ДО ВПРАВ	49
ЧЕК-ЛИСТ З АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ	50

ПЕРЕДМОВА

21 жовтня вся світова спільнота відзначає Міжнародний день академічної доброчесності. Україна вперше долучилася до відзначення цього Дня у 2020 році. У сучасному світі знань та інформації академічна доброчесність є наріжним каменем якісної освіти та професійного становлення кожного здобувача освіти. Вона формує не лише відповідальне ставлення до навчання, а й важливі життєві навички: чесність, повагу до інтелектуальної власності, критичне мислення та самодисципліну.

Ідея створення цього **робочого зошита** виникла як відповідь на виклики, з якими стикаються здобувачі освіти під час освітнього процесу. Часто вони потрапляють у ситуації, де доводиться обирати між легким, але нечесним шляхом і працею, що вимагає зусиль, але веде до справжніх знань.

Завдання цього посібника – допомогти здобувачам освіти **усвідомити важливість академічної доброчесності**, навчитися самостійно ухвалювати правильні рішення та уникати поширених помилок, таких як плагіат, списування чи фабрикація даних.

Цей зошит – не просто збірник правил і рекомендацій. Це **інтерактивний путівник**, що містить корисні вправи, реальні ситуації, питання для саморефлексії та ігрові завдання. Він сприятиме формуванню відповідального ставлення до навчання та допоможе закласти фундамент для успішної кар'єри в майбутньому.

Сподіваємося, що цей зошит стане надійним супутником на шляху до **чесного, усвідомленого та якісного навчання**. Пам'ятайте: справжні знання та досягнення будуються лише на чесності, працьовитості та самоповазі!

ПОНЯТТЯ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ

Академічна доброчесність є одним з ключових питань сучасної освіти, оскільки вона безпосередньо впливає на якість навчання, рівень компетентності випускників і розвиток суспільства в цілому. Сучасний світ вимагає високого рівня знань, критичного мислення та творчого підходу, а дотримання принципів доброчесності забезпечує реальну якість освіти та сприяє чесному академічному середовищу. З поширенням цифрових технологій зросла доступність інформації, що створило ризик масового використання плагіату та академічного шахрайства, тому актуальним є впровадження ефективних методів перевірки та виховання відповідального ставлення до навчання.

Багато країн, включаючи Україну, інтегруються у світовий освітній простір, де академічна доброчесність є невід’ємною складовою стандартів якості освіти. Це важливо для міжнародного визнання дипломів і наукових досліджень. Успішна кар’єра вимагає не лише диплома, а й реальних знань та вмінь, тому академічна доброчесність сприяє підготовці відповідальних, професійних і компетентних спеціалістів. Важливим аспектом є й те, що освіта має не лише передавати знання, а й виховувати чесність, відповідальність і повагу до інтелектуальної власності. Це основа для розвитку суспільства, побудованого на довірі та справедливості.

Таким чином, академічна доброчесність є не просто правилом освіти, а необхідною умовою для особистісного, професійного та суспільного розвитку.

Академічна доброчесність (academic integrity) – у широкому розумінні й відповідно до визначення Міжнародного Центру Академічної доброчесності (ICAI, 2013) це слідування академічною спільнотою принципам, що базуються на таких фундаментальних цінностях, як чесність, довіра, справедливість, повага, відповідальність, мужність за будь-яких обставин та у будь-яких умовах¹.

Академічна доброчесність – це сукупність етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень (ст.42 ЗУ «Про освіту»²).

Академічна свобода – самостійність і незалежність учасників освітнього процесу під час провадження педагогічної, науково-педагогічної, наукової та/або інноваційної діяльності, що здійснюється на принципах свободи слова і творчості, поширення знань та інформації, проведення наукових досліджень і

¹ Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти: : веб-сайт. URL: <https://naqa.gov.ua/wp-content/uploads/2020/01/%D0%93%D0%BB%D0%BE%D1%81%D0%B0%D1%80%D1%96%D0%B9.pdf> (дата звернення 19.02.2025 р.)

² Про вищу освіту : Закон України від 01.07.2014 № 1556-VII Відомості Верховної Ради (ВВР), 2014, № 37-38, ст.2004

використання їх результатів та реалізується з урахуванням обмежень, встановлених законом (ст.1 ЗУ «Про освіту»).

На міжнародному рівні принципи академічної свободи закладено у Великій хартії Європейських університетів (м. Болонья, 18.09.1988), Рекомендаціях ЮНЕСКО та МОП «Про статус викладацьких кадрів вищих навчальних закладів», Лімській декларації «Про академічну свободу та автономію вищих навчальних закладів» (м. Ліма, 10.09.1988) та інших документах.

До академічних свобод можна віднести три основні свободи:

Свобода досліджень. Дослідник має право вільно обирати напрями і методологію власних наукових пошуків, включно із суперечливими або непопулярними поглядами, порушувати будь-які проблеми, здійснювати широку апробацію здобутих результатів наукових розвідок. При цьому він може вимагати від керівництва реалізації політики інтелектуального розвитку, належного і кваліфікованого управління. Академічна свобода не усуває обов'язку проводити дослідницьку діяльність на основі добросовісного пошуку істини.

Свобода викладання. Викладач вільний від інституційної цензури, може мати власну думку, незалежну від установи або системи, в яких він працює, має право брати участь у професійних або академічних органах. Викладач самостійно визначає, як саме читати лекцію, практичне чи іншого типу заняття, та, не зазнаючи обмежень, обирає навчальні матеріали, методи, формати викладу. Водночас принципи академічної свободи не заперечують підзвітності викладачів вищим навчальним закладам.

Свобода навчіння (отримання знання). Студент має право здобувати знання відповідно до своїх потреб та інтелектуальних запитів, обирати навчальний курс, форми навчання та позанавчальних занять. Він може висловлювати власну думку в ході занять³.

Академічний (освітній, освітньо-науковий, науковий) текст – текстова, ілюстративна публікація, твір або інший об'єкт інтелектуальної власності, що створюється у процесі освітньої (освітньо-творчої) або наукової (науково-технічної) діяльності, зокрема, але не виключно, з метою вступу на навчання, виконання вимог освітньої програми чи її окремих компонентів, проходження атестації, присвоєння (присудження) кваліфікації, наукового ступеня (ступеня доктора мистецтв), педагогічного, вченого або іншого звання, участі у конкурсі,

³ Академічна свобода. Велика Українська Енциклопедія : : веб-сайт. URL:

<https://vue.gov.ua/%D0%90%D0%BA%D0%B0%D0%B4%D0%B5%D0%BC%D1%96%D1%87%D0%BD%D0%B0%D1%81%D0%B2%D0%BE%D0%B1%D0%BE%D0%B4%D0%B0> (дата звернення 17.02.2025 р.)

фіксування та оприлюднення наукових (науково-технічних) результатів, здійснення навчально-методичної діяльності⁴.

Наукова доброчесність (research integrity) – здійснення наукових досліджень у спосіб, який дозволяє іншим мати довіру до методів, що використовувалися, та до результатів, що одержані, а також додержання професійних стандартів.

Недостатня академічна якість (poor academic quality, poor academic practice) – це академічний проступок, який характеризується наявністю помилок у цитуванні при загалом присутніх спробах автора робити посилання. Недостатня академічна якість належить до поганих практик цитування (наприклад, копіювання незначного за обсягом тексту, що запозичений із джерела без належного цитування у тексті при наявності джерела у бібліографії, або включення незначного за обсягом тексту із посиланням, але без використання лапок), яких необхідно уникати.

Недбайливе цитування (sloppy authorship, sloppy science) – недбайливе звернення до джерельної бази, що означає наявність спроби автора зробити посилання, проте зробленої недосконало, неохайно, недбайливо¹.

Загальні принципи забезпечення академічної доброчесності

Академічна доброчесність визнається засадничою цінністю, на якій мають ґрунтуватися стосунки в академічному середовищі, оскільки вона забезпечує справедливість, довіру та якість освіти. Вона передбачає дотримання принципів чесності, відповідальності, прозорості й поваги до інтелектуальної власності, що є основою ефективної освітньої та наукової діяльності. Університети, коледжі та школи мають не лише передавати знання, а й формувати морально-етичні принципи, які допоможуть здобувачам освіти стати відповідальними громадянами та професіоналами.

Дотримання академічної доброчесності створює атмосферу довіри між викладачами, студентами та науковцями. Якщо освітній процес базується на чесності, кожен учасник отримує об'єктивну оцінку своїх знань і навичок, що сприяє реальному професійному зростанню. Навпаки, порушення академічної доброчесності, такі як списування, плагіат чи фабрикація результатів досліджень, підривають цінність дипломів та наукових досягнень, ставлять під сумнів компетентність випускників і знижують авторитет закладу освіти.

Крім того, академічна доброчесність є запорукою якісного наукового прогресу. Будь-яке дослідження, виконане з порушенням принципів доброчесності, може призвести до викривлення фактів, спотворення результатів

⁴ Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти. URL: https://naqa.gov.ua/wp-content/uploads/2020/12/Проект-Закону-_Про-Академічну-доброчесність_.pdf (дата звернення: 19.02.2025).

і втрати довіри до наукової спільноти. Саме тому академічна спільнота має підтримувати високі стандарти чесності та сприяти розвитку культури відповідальності та поваги до праці інших.

Ще одним важливим аспектом є те, що академічна доброчесність виховує у здобувачів освіти відповідальність, критичне мислення та здатність самостійно аналізувати інформацію. Це формує компетентних фахівців, здатних приймати обґрунтовані рішення в майбутній професійній діяльності. У суспільстві, що базується на знаннях, такі якості є надзвичайно важливими, оскільки вони сприяють розвитку інновацій та технологій.

Таким чином, академічна доброчесність є фундаментальною цінністю, яка визначає якість освіти, рівень професійної підготовки випускників і репутацію навчальних закладів. Вона забезпечує справедливі, прозорі та відповідальні стосунки в академічному середовищі, що сприяє розвитку науки, освіти та суспільства в цілому.

1. **Принцип чесності та порядності** у дотриманні академічної доброчесності полягає у системному уникненні її порушень під час здійснення власної діяльності всіма учасниками процесу отримання та надання освітніх послуг, наукової діяльності, реалізації державної політики у сфері якості освіти.

2. **Принцип об'єктивності** полягає в необхідності заздалегідь визначати правила дотримання академічної доброчесності, видів порушень академічної доброчесності, процедур розгляду питань про наявність або відсутність порушень академічної доброчесності, видів відповідальності за встановлені порушення, однакового застосуванні всіх перелічених елементів незалежно від суб'єкта.

3. **Професіоналізм** полягає в активних діях щодо підтримання високого рівня компетентності кожним учасником процесу забезпечення академічної доброчесності.

4. **Взаємна повага** всіх учасників процесу отримання та надання освітніх послуг, наукової діяльності, реалізації державної політики у сфері якості освіти демонструється до ідей, гідності інших, їхнього фізичного та психічного здоров'я, заохочення колегіальності та співпраці. Довіра проявляється у впевненості в чесності та чесноті один одного, позбавленні страху, що результати діяльності можуть бути незаконно запозиченими, кар'єру спалюжено, а репутацію підірвано безпідставними обвинуваченнями у порушенні академічної доброчесності або притягненням до відповідальності за відсутності доведених фактів порушень відповідно до встановлених процедур.

5. У межах принципу **нульової толерантності до проявів порушення** академічної доброчесності усі учасники освітньої та наукової діяльності визнають важливість дотримання академічної доброчесності та не допускають толерування будь-яких проявів її порушення. Всі випадки порушення академічної доброчесності підлягають обов'язковому розгляду відповідно до процедур, визначених цим Законом та/або внутрішніми положеннями закладу освіти чи наукової установи.

6. **Принцип відповідальності** як складова академічної доброчесності полягає у вмінні брати на себе відповідальність за результати своєї діяльності, виконувати взяті на себе зобов'язання, протистояти проявам порушення академічної доброчесності, подавати приклади гідної поведінки.

7. **Прозорість і публічність** для забезпечення академічної доброчесності досягаються шляхом доступності інформації та передбачають, що всі учасники процесу отримання та надання освітніх послуг, наукової діяльності, реалізації державної політики у сфері забезпечення якості освіти зобов'язані діяти відкрито та зрозуміло.

8. **Принцип законності** полягає у дотриманні кожним учасником процесу отримання та надання освітніх послуг, наукової діяльності, реалізації державної політики у сфері якості освіти Конституції та законів України, міжнародних стандартів та стимулювання до цього інших.

9. **Принцип справедливості** у межах забезпечення академічної доброчесності передбачає неупереджено однакове ставлення до всіх учасників процесу отримання та надання освітніх послуг, наукової діяльності, уникнення дискримінації та нечесності.

10. **Принцип академічної свободи** полягає у самостійності та незалежності учасників освітнього процесу під час провадження педагогічної,

науково-педагогічної, наукової та/або інноваційної діяльності, що здійснюється на принципах свободи слова, думки і творчості, поширення знань та інформації, вільного оприлюднення і використання результатів наукових досліджень з урахуванням обмежень, установлених законом та обов'язком дотримання правил академічної доброчесності.

11. **Принцип здорового глузду** під час вирішення питання про наявність або відсутність порушення академічної доброчесності та визначення виду академічної відповідальності полягає у необхідності розумно застосовувати норми як матеріального права, так і процедурні, враховувати ставлення суб'єкта порушення до події, розумному співвідношенні важкості порушення академічної доброчесності та його наслідків з обранням виду академічної відповідальності⁴.

Дотримання академічної доброчесності

Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає (ст.42 ЗУ «Про освіту»²):

1. Самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання

Цей принцип означає, що здобувачі освіти мають виконувати завдання без сторонньої допомоги, списування чи використання недозволених матеріалів. Самостійна робота сприяє розвитку критичного мислення, формуванню реальних знань і навичок, що необхідні для майбутньої професійної діяльності.

Самостійність у виконанні завдання означає, що воно має бути виконане:

для індивідуальних завдань – особисто здобувачем, а **для групових завдань** – лише визначеною групою здобувачів, без втручання інших осіб, під керівництвом та контролем викладачів, що визначені як керівники, та затверджені відповідно до нормативної документації закладів освіти (наукових установ) з урахуванням індивідуальних потреб і можливостей осіб з особливими освітніми потребами;

якщо умови або характер завдання передбачають обмеження у можливих джерелах інформації – без використання недозволених джерел інформації.

Академічна доброчесність включає повагу до прав інтелектуальної власності, що регулюється законодавством. Це означає, що здобувачі освіти не мають права незаконно копіювати, поширювати чи використовувати чужі роботи без дозволу автора або належного посилання.

Цей принцип є особливо важливим у науково-дослідницькій діяльності, де порушення авторських прав може мати серйозні правові наслідки. До таких порушень належать плагіат, незаконне використання винаходів, музичних або художніх творів, а також маніпуляція даними чи фабрикація результатів досліджень.

4. Надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації

Здобувачі освіти мають бути чесними у представленні своїх результатів навчання, досліджень або творчої роботи. Це означає, що вони не повинні вигадувати чи змінювати результати експериментів, маніпулювати статистичними даними чи використовувати неправдиві факти.

Також важливо чітко зазначати, які методики були використані під час проведення досліджень, щоб забезпечити їхню відтворюваність і наукову цінність. Це дозволяє іншим дослідникам перевірити достовірність результатів та використати їх у своїй роботі.

Дотримання цього принципу сприяє розвитку культури відповідальності, підвищує довіру до наукових і творчих здобутків та забезпечує чесну конкуренцію серед здобувачів освіти.

Дотримання академічної доброчесності під час оцінювання

Академічна доброчесність під час оцінювання означає чесний, прозорий та об'єктивний процес перевірки знань, який гарантує справедливе ставлення до всіх учасників освітнього процесу. Це стосується як викладачів, так і студентів.

Для студентів:

Самостійне виконання завдань – заборонено списування, використання недозволених матеріалів або отримання допомоги від інших осіб.

Відсутність фальсифікації – не можна підробляти результати тестів, оцінок або змінювати відповіді після здачі роботи.

Недопущення хабарництва та стороннього впливу – забороняється пропонувати винагороду (гроші, подарунки тощо) за завищення оцінки або прихильне ставлення.

Коректна апеляція оцінок – якщо студент не погоджується з оцінкою, він має право оскаржити її офіційним шляхом, а не шляхом тиску на викладача.

Для викладачів:

Об'єктивність оцінювання – оцінка має ґрунтуватися виключно на знаннях студента, а не на особистих уподобаннях чи суб'єктивних факторах.

Прозорість критеріїв – викладач повинен заздалегідь визначити та донести до студентів критерії оцінювання, щоб уникнути непорозумінь.

Рівне ставлення до всіх студентів – заборонена дискримінація чи упереджене ставлення на основі особистих симпатій, статі, національності тощо.

Конфіденційність результатів – оцінки та персональні дані студентів не мають розголошуватися без їхньої згоди.

Запобігання корупції – неприпустимо вимагати або приймати хабарі, а також створювати умови для непрозорого виставлення оцінок.

Задумайтеся про власні цінності та принципи щодо академічної доброчесності:

Дзеркало доброчесності

Завдання: напишіть 5 основних принципів академічної доброчесності, які для вас є найважливішими. Потім проаналізуйте власну поведінку: чи завжди ви дотримуетесь цих принципів? Що можете покращити?

1)

2)

3)

4)

5)

Дилема вибору

Завдання: уявіть, що у вас складний екзамєн, і у вас є можливість скористатися шпаргалкою або підказкою друга. Які аргументи «за» і «проти» ви б зважили, ухвалюючи рішення? Як це вплине на вашу репутацію та самоповагу?

«за»

«проти»

Академічний компас

Завдання: напишіть відповідь на запитання: *Чому академічна доброчесність є важливою для вашого майбутнього?* Як дотримання її принципів вплине на вашу кар'єру та особистий розвиток?

Чесність у дії

Завдання: згадайте ситуацію, коли вам доводилося ухвалювати рішення, пов'язане з академічною доброчесністю (наприклад, списування, використання чужих ідей без посилання, групова робота тощо). Чи зробили б ви щось інакше зараз? Чому?

Плагіат (від лат. *plagiarius* — викрадач) — привласнення авторства на чужий твір або на чуже відкриття, винахід чи раціоналізаторську пропозицію, а також використання у своїх працях чужого твору без посилання на автора⁵.

Згідно з Законом України «Про авторське право і суміжні права», плагіат – це оприлюднення (опублікування), повністю або частково, чужого твору під іменем особи, яка не є автором цього твору⁶.

Привласнення чужого твору або його частини: це означає, що особа видає себе за автора того, що насправді створено іншою особою.

Відсутність належного зазначення авторства: навіть якщо використовується не весь твір, а лише його частина, необхідно чітко вказати справжнього автора і джерело запозичення.

Видача чужого твору за свій: це може відбуватися як шляхом прямого копіювання, так і шляхом перефразування або компіляції чужих матеріалів без належного оформлення.

Плагіат – це не просто копіювання тексту. Це також привласнення чужих ідей, концепцій, результатів досліджень, художніх рішень, якщо вони є оригінальними і результатом творчої праці.

Навіть якщо ви змінили декілька слів у чужому тексті, це не робить його вашим власним твором. Якщо основна ідея та структура залишилися незмінними, це все одно може вважатися плагіатом.

⁶ Про авторське право і суміжні права : Закон України від від 01.12.2022 № 2811-IX Відомості Верховної Ради (ВВР), 2023, № 57, ст.166

⁷ Плагиат: визначення, види та наслідки - Polikarpov Law Firm. Polikarpov Law Firm. URL: <https://polikarpov.legal/blogposts/plagiat-viznachennya-vidi-ta-naslidki/> (дата звернення: 19.02.2025).

Порушення академічної доброчесності²

Академічний плагіат – оприлюднення (частково або повністю) наукових (творчих) результатів, отриманих іншими особами, як результатів власного дослідження (творчості) та/або відтворення опублікованих текстів (оприлюднених творів мистецтва) інших авторів без зазначення авторства.

Самоплагіат – оприлюднення (частково або повністю) власних раніше опублікованих наукових результатів як нових наукових результатів.

Фабрикація – вигадкування даних чи фактів, що використовуються в освітньому процесі або наукових дослідженнях.

Фальсифікація – свідомо зміна чи модифікація вже наявних даних, що стосуються освітнього процесу чи наукових досліджень.

Списування – виконання письмових робіт із залученням зовнішніх джерел інформації, крім дозволених для використання, зокрема під час оцінювання результатів навчання.

Обман – надання завідомо неправдивої інформації щодо власної освітньої (наукової, творчої) діяльності чи організації освітнього процесу; формами обману є, зокрема, академічний плагіат, самоплагіат, фабрикація, фальсифікація та списування.

Хабарництво – надання (отримання) учасником освітнього процесу чи пропозиція щодо надання (отримання) коштів, майна, послуг, пільг чи будь-яких інших благ матеріального або нематеріального характеру з метою отримання неправомірної переваги в освітньому процесі.

Необ'єктивне оцінювання – свідоме завищення або заниження оцінки результатів навчання здобувачів освіти;

надання здобувачам освіти під час проходження ними оцінювання результатів навчання допомоги чи створення перешкод, не передбачених умовами та/або процедурами проходження такого оцінювання;

вплив у будь-якій формі (прохання, умовляння, вказівка, погроза, примушування тощо) на педагогічного (науково-педагогічного) працівника з метою здійснення ним необ'єктивного оцінювання результатів навчання.

Перевір себе за «Шкалою плагіату»⁸

Чи я плагіював?

Різновиди і серйозність порушень правил цитування

Шкала плагіату: рівень серйозності порушень

TheVisualCommunicationGuy.com | 2014

<http://www.plagiarism.org/plagiarism-101/types-of-plagiarism/>

Виклики академічній доброчесності та шляхи їх подолання

Вид порушення академічної доброчесності	Приклад порушення	Як запобігти?
Самоплагіат – це повторне використання власних раніше опублікованих наукових або навчальних матеріалів без зазначення про це.	Здобувач освіти пише роботу (реферат, курсову роботу, тощо) та згодом подає ту саму або її значну частину як нову, не вказавши, що цей матеріал вже використовувався.	Вказувати, якщо використовується матеріал із власних попередніх робіт. Узгоджувати з викладачем можливість використання вже написаних частин. Писати нові роботи, аналізуючи тему з іншого боку.
Фабрикація – це вигадання даних, фактів або джерел, які насправді не існують.	Студент проводить опитування, але замість реальних відповідей сам придумує результати, щоб швидше оформити роботу.	Проводити реальні дослідження, навіть якщо вони займають більше часу. Якщо неможливо отримати необхідні дані, слід звернутися до наукового керівника для коригування методики дослідження. Бути чесним щодо отриманих результатів – навіть якщо вони не відповідають очікуванням.
Фальсифікація – це свідоме спотворення або модифікація даних для отримання потрібного результату.	Студент змінює результати експерименту, щоб вони краще підтверджували його гіпотезу.	Використовувати лише реальні результати досліджень. Чесно визнавати, якщо гіпотеза не підтвердилася. Дотримуватися методологічних принципів у дослідженнях.
Списування – це використання чужих відповідей або джерел без дозволу під час виконання навчальних завдань.	Студент на контрольній роботі переписує відповіді з підручника або телефону, хоча це заборонено.	Готуватися до оцінювання заздалегідь, щоб не виникало бажання списувати. Використовувати лише дозволені джерела під час виконання завдань. Розвивати критичне мислення, щоб самостійно відповідати на питання.
Обман – це надання неправдивої інформації про свою навчальну діяльність або організацію освітнього процесу.	Студент стверджує, що здав роботу вчасно, хоча насправді не відправляв її викладачу.	Завжди говорити правду про свої досягнення та діяльність. Вести чіткий облік виконаних завдань і дотримуватися дедлайнів. Якщо виникають труднощі з виконанням роботи, обговорити це з викладачем.

Вид порушення академічної доброчесності	Приклад порушення	Як запобігти?
Хабарництво – це пропозиція або отримання неправомірних переваг (грошей, подарунків, послуг) в обмін на вищі оцінки або інші освітні привілеї.	Студент приносить подарунок викладачеві, щоб отримати автоматичну «п'ятірку» на іспиті.	Дотримуватися чесного підходу до навчання – оцінки мають залежати від знань. Не брати участі в подібних схемах, навіть якщо інші студенти це роблять. Викладачам варто відкрито заявляти про нульову толерантність до хабарництва.
Необ'єктивне оцінювання – це свідоме завищення або заниження оцінки студенту, яке не відповідає реальним знанням і виконаній роботі. Це порушення академічної доброчесності, оскільки воно спотворює реальну картину успішності студента та підриває довіру до системи оцінювання.	Завищення оцінки Викладач ставить вищу оцінку студенту через особисту симпатію, знайомство або інші суб'єктивні фактори. Студент отримує високий бал без реального підтвердження знань (наприклад, за формальну участь у проекті, а не за реальний внесок). Заниження оцінки Викладач навмисно занижує оцінку через конфлікт або упереджене ставлення до студента. Викладач оцінює студентів нерівномірно: одні отримують поблажливе оцінювання, інші – суворіші критерії перевірки. Непрозорі критерії оцінювання Викладач не пояснює студентам, за якими критеріями виставляються оцінки. Відсутність чіткої системи оцінювання призводить до суб'єктивного підходу при виставленні балів.	Студентам: Якщо ви вважаєте, що оцінка несправедлива, зверніться до викладача за роз'ясненнями. У разі відмови викладача обґрунтувати оцінку можна подати апеляцію на рівні кафедри чи адміністрації закладу. Зберігайте копії своїх робіт, щоб мати докази під час розгляду спірних питань. Викладачам: Використовувати чіткі, прозорі та однакові критерії оцінювання для всіх студентів. Пояснювати студентам свої оцінки, особливо у випадку негативного результату. Оцінювати роботи незалежно від особистих симпатій чи антипатій. Уникати ситуацій, коли оцінка може залежати від зовнішніх факторів, а не від рівня знань студента.

Перевірте себе:

«Вірно ☒/Невірно ☒»

Якщо студент скористався чужими ідеями, але перефразував їх своїми словами, йому не потрібно вказувати джерело.

Самоплагіат – це коли студент використовує свою попередню роботу без посилання на неї.

Фальсифікація – це коли студент вигадує або змінює дані у своїй науковій роботі.

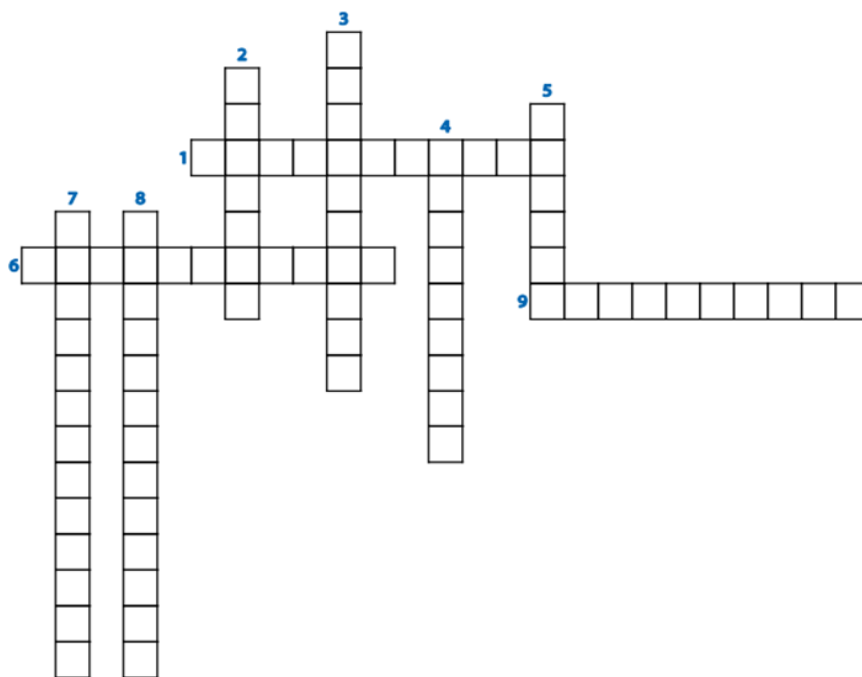
Якщо викладач не помітив списування, це не вважається порушенням академічної доброчесності.

Цитування тексту без лапок, але з посиланням на джерело – це правильне використання інформації.

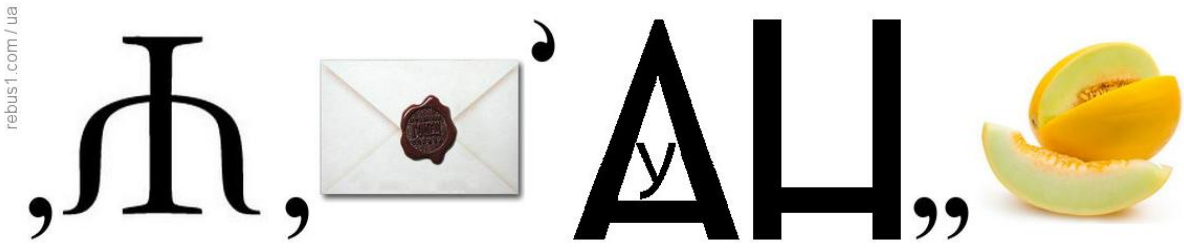
Розгадай кросворд⁹

По горизонталі: 1. Неправомірне завищення або заниження оцінки. 6. Винагорода за отримання оцінки чи переваги в навчанні. 9. Намагання обійти правила під час складання іспитів або тестів.

По вертикалі: 2. Використання чужих ідей або текстів без належного посилання. 3. Вигадання даних чи фактів у дослідженні. 4. Відкрите та чесне ведення наукової та освітньої діяльності. 5. Повторне використання власних раніше опублікованих робіт без належного посилання. 7. Документ, що регулює правила академічної доброчесності в закладі освіти. 8. Вказування неправильних або вигаданих джерел у роботі.

⁹ Створено за допомогою генератора завдань на сайті «Розвиток дитини» childdevelop.com.ua

Розгадайте ребус	
	
Етичний компас	
Оцініть ситуацію як «етично», «сумнівно» чи «неетично», обґрунтуйте свою точку зору.	
Наприклад: студент запитує в одногрупника відповіді на тест після його складання.	
☒ «Етично» , якщо питання стосується лише загального обговорення теми, а не конкретних відповідей. Наприклад, студент хоче зрозуміти свої помилки для навчання.	
☐ «Сумнівно» , якщо одногрупник ділиться загальними враженнями про тест (наприклад, які теми були), але без конкретних відповідей. Це не зовсім чесно, але й не пряма шкода академічній доброчесності.	
☐ «Неетично» , якщо студент отримує точні відповіді для складання тесту пізніше або для допомоги іншим у списуванні. Це порушує принципи чесного оцінювання.	
Ситуації: 1. Під час онлайн-тесту студент отримує повідомлення від друга, який просить підказати правильну відповідь.	
2. Студент використовує ChatGPT для написання есе і подає його без жодних змін чи перевірки.	
3. Студент знайшов іноземну статтю, переклав її українською та включив у свій реферат без зазначення першоджерела.	
4. Група студентів спільно працює над індивідуальним завданням і передає однакові відповіді.	

Наслідки плагіату⁷

Плагіат – це не просто етичний проступок, а серйозне правопорушення, яке може мати далекосяжні наслідки для порушника. Ці наслідки можуть бути різними, залежно від сфери, де стався плагіат, ступеня тяжкості порушення та позиції, яку займе постраждала сторона.

Розуміння можливих наслідків плагіату є важливим не тільки для тих, хто потенційно може його вчинити, але й для тих, хто прагне захистити свої права від неправомірних посягань.

Академічні наслідки

Одними з найвідчутніших можуть бути академічні наслідки плагіату. Навчальні заклади, від шкіл до університетів, встановлюють суворі правила щодо академічної доброчесності і передбачають різні санкції за їх порушення.

Які ж академічні санкції застосовуються за плагіат?

Незарахування роботи: найбільш поширене покарання за плагіат у школах та університетах. Студент або учень, який вдався до плагіату, отримує незадовільну оцінку за письмову роботу (есе, реферат, курсову роботу тощо).

Повторне виконання роботи: у деяких випадках студенту можуть дати можливість переробити роботу, виправивши всі виявлені недоліки і оформивши її належним чином.

Попередження або догана: за менш серйозні порушення студенту можуть винести попередження або догану.

Відрахування з навчального закладу: у разі систематичного або грубого плагіату, а також за наявності інших дисциплінарних проступків, студента можуть відрахувати з навчального закладу.

Важливо розуміти, що академічні санкції за плагіат можуть мати довгострокові наслідки для кар'єри студента, викладача чи науковця.

Навіть незначний, на перший погляд, випадок плагіату може призвести до серйозних проблем. Незнання правил цитування не звільняє від відповідальності за плагіат.

Тому дуже важливо дотримуватися академічної доброчесності, ретельно оформлювати всі запозичення і завжди вказувати джерела інформації.

Репутаційні наслідки

Окрім академічних санкцій, плагіат може мати серйозні репутаційні наслідки, які вийдуть далеко за межі навчального закладу чи наукової установи. В сучасному світі, де інформація поширюється миттєво, а імідж відіграє важливу роль, шкода репутації може стати вирішальним фактором у кар'єрі та особистому житті.

Як плагіат може зашкодити репутації?

Втрата довіри: плагіат підриває довіру до особи з боку колег, партнерів, клієнтів та суспільства в цілому. Людину, викрити в плагіаті, сприймають як нечесну, ненадійну і таку, що не заслуговує на повагу.

Ярлик «плагіатора»: сьогодні інформація про випадки плагіату швидко поширюється Інтернетом і може зберігатися там роками. Це означає, що пляма на репутації може переслідувати людину протягом усього її життя, ускладнюючи пошук роботи, побудову кар'єри та встановлення ділових контактів.

Негативний вплив на кар'єрний ріст: багато роботодавців проводять перевірку кандидатів на наявність фактів плагіату в їх біографії. Виявлення таких фактів може стати причиною відмови у прийнятті на роботу або призвести до звільнення.

Шкода для професійного іміджу: у деяких професіях, таких як журналістика, наука, література, репутація є ключовим активом. Плагіат може повністю зруйнувати професійний імідж особи і поставити хрест на її подальшій кар'єрі.

Психологічний дискомфорт: викриття в плагіаті може викликати у людини почуття сорому, провини, страху і тривоги. Це може призвести до стресу, депресії та інших психологічних проблем.

Важливо розуміти, що репутаційні наслідки плагіату можуть бути навіть більш руйнівними, ніж юридичні чи академічні санкції. Відновити зіпсовану репутацію дуже складно, а іноді й неможливо.

Чесність та інтелектуальна доброчесність – це фундамент, на якому будується довіра і повага в будь-якій сфері діяльності. Тому так важливо з самого початку своєї професійної діяльності дотримуватися етичних норм, поважати інтелектуальну власність і уникати будь-яких проявів плагіату.

Юридичні наслідки

Окрім академічних та репутаційних санкцій, плагіат може мати і серйозні юридичні наслідки. Адже, як ми вже з'ясували, плагіат – це не просто порушення етичних норм, а й посягання на чужі авторські права, які охороняються законом.

Які ж юридичні наслідки можуть настати за плагіат?

Цивільно-правова відповідальність: автор твору, права якого були порушені, може звернутися до суду з позовом про захист своїх авторських прав. У цьому випадку суд може зобов'язати порушника:

Припинити незаконне використання твору.

Видалити незаконно розміщений контент.

Виплатити автору грошову компенсацію за завдані збитки.

Відшкодувати моральну шкоду.

Опублікувати рішення суду про порушення авторських прав.

Адміністративна відповідальність: у деяких випадках за плагіат може наставати адміністративна відповідальність. Наприклад, Кодекс України про адміністративні правопорушення передбачає відповідальність за незаконне використання об'єкта права інтелектуальної власності, привласнення авторства, або інше умисне порушення прав на об'єкт права інтелектуальної власності, що охороняється законом. Таке правопорушення тягне за собою накладення штрафу з конфіскацією незаконно виготовленої продукції та обладнання і матеріалів, які призначені для її виготовлення.

Кримінальна відповідальність: у разі, якщо плагіат завдав матеріальної шкоди у значному розмірі, може наставати кримінальна відповідальність. Кримінальний кодекс України передбачає відповідальність за незаконне відтворення, розповсюдження творів науки, літератури і мистецтва, комп'ютерних програм і баз даних, а також незаконне відтворення, розповсюдження виконань, фонограм, відеограм і програм мовлення, їх незаконне тиражування та розповсюдження на аудіо- та відеокасетах, дискетах, інших носіях інформації, або інше умисне порушення авторського права і суміжних прав. Таке правопорушення може каратися штрафом, виправними роботами або навіть позбавленням волі.

Важливо розуміти, що юридичні наслідки плагіату можуть бути дуже серйозними і призвести до значних фінансових втрат, а також до обмеження волі. Незнання законів не звільняє від відповідальності.

Для захисту своїх прав автор повинен буде надати суду докази свого авторства та факту порушення його прав.

Отже, плагіат – це не тільки неетично, але й протиправно. Повага до інтелектуальної власності та дотримання авторських прав – це обов’язок кожного члена суспільства.

Дотримання академічної доброчесності – це не лише вимога закону, а й ознака відповідальності, яка допомагає формувати якісні знання та розвивати справжню наукову спільноту. Чесне навчання та дослідження забезпечують високу репутацію студента та університету, що у майбутньому відкриває нові можливості для кар’єрного зростання.

Порядок виявлення та встановлення фактів порушення академічної доброчесності

Відповідно до ст.42 Закону України «Про освіту» порядок виявлення та встановлення фактів порушення академічної доброчесності визначається уповноваженим колегіальним органом управління закладу освіти з урахуванням вимог цього Закону та спеціальних законів.

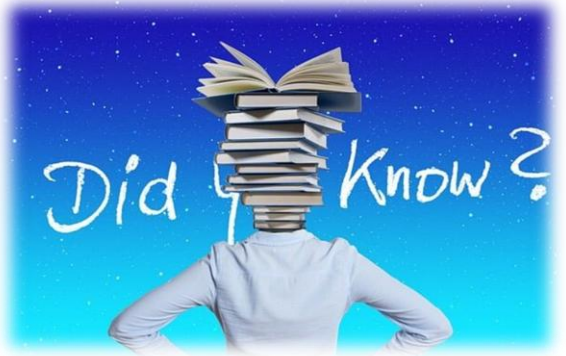
Кожна особа, стосовно якої порушено питання про порушення нею академічної доброчесності, має такі права:

Ознайомлюватися з усіма матеріалами перевірки щодо встановлення факту порушення академічної доброчесності, подавати до них зауваження;

Особисто або через представника надавати усні та письмові пояснення або відмовитися від надання будь-яких пояснень, брати участь у дослідженні доказів порушення академічної доброчесності;

Знати про дату, час і місце та бути присутньою під час розгляду питання про встановлення факту порушення академічної доброчесності та притягнення її до академічної відповідальності;

Оскаржити рішення про притягнення до академічної відповідальності до органу, уповноваженого розглядати апеляції, або до суду.

	Перевірте свої знання про наслідки плагіату:
Пройдіть тестування: https://learningapps.org/watch?v=pzvrrmgcn25	Надайте термін до визначення: https://learningapps.org/watch?v=ph4qhoa25
	
Ланцюжок відповідальності	
Продовжить висловлювання «Я завжди..» до кейсів аналогічно наведеним прикладам	
Кейс 1: Чесність під час навчання	
...виконую контрольні роботи самостійно	
...не користуюся підказками під час тестів	
...готуюся до іспитів завчасно, а не шукаю шпаргалки	
Кейс 2: Коректне використання джерел	
Кейс 3: Відповідальність за власні результати	
Кейс 4: Взаємодія з одногрупниками	

ЯК СТВОРЮВАТИ ВЛАСНІ РОБОТИ ЧЕСНО

ПРАВИЛА ОФОРМЛЕННЯ СПИСКУ ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ПРИ НАПИСАННІ НАУКОВИХ РОБІТ¹⁰

В Україні діють два затверджені Національні стандарти, що відповідають за оформлення бібліографічної інформації в науковій роботі.

1. ДСТУ ГОСТ 7.1:2006.

Система стандартів з інформації, бібліотечної та видавничої справи. Бібліографічний запис. Бібліографічний опис. Загальні вимоги та правила складання / Нац. стандарт України. – Вид. офіц. – [Чинний від 2007-07-01]. – Київ : Держспоживстандарт України, 2007. – 47 с.

Це регламентуючий документ для оформлення бібліографічних списків, списків використаної літератури, списків літератури в наукових роботах тощо.

2. ДСТУ 8302:2015. Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання / Нац. стандарт України. – Вид. офіц. – [Уведено вперше ; чинний від 2016-07-01]. – Київ : ДП «УкрНДНЦ», 2016. – 17 с.

Цей стандарт є регламентуючим документом для оформлення бібліографічних посилань та бібліографічних списків посилань у наукових роботах. Він установлює види бібліографічних посилань, правила та особливості їхнього складання й розміщення в документах. Стандарт поширюється на бібліографічні посилання в опублікованих і неопублікованих документах незалежно від носія інформації. «Список використаної літератури» (як частини довідкового апарату) наводять у формі бібліографічного запису (ДСТУ ГОСТ 7.1:2006).

Згідно із [наказом Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 року № 40](#) (zareestrovano v Min'yosti 3 lyutoho 2017 r. № 155/30023) МОН України спростило вимоги до оформлення списку використаних джерел. Зокрема, на вибір можна використовувати Національний стандарт

¹⁰ Правила оформлення списку використаних джерел при написанні наукових робіт URL: <https://bcsd.org.ua/doc/AD4.pdf> (дата звернення: 14.02.2025).

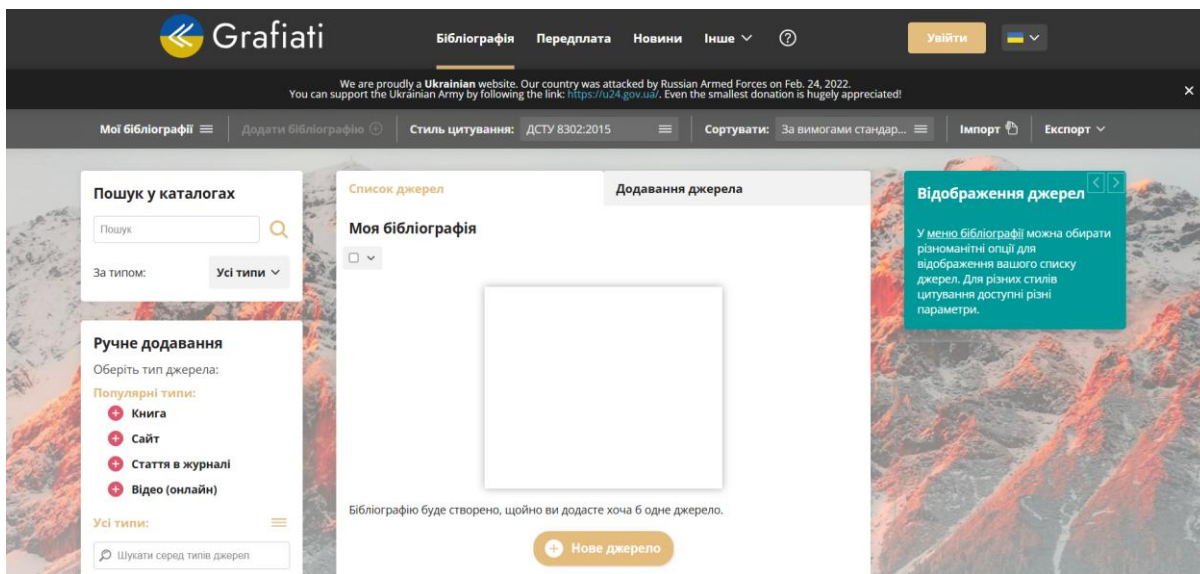
України «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання. ДСТУ 8302:2015» або один із стилів, віднесених до рекомендованого переліку стилів оформлення списку наукових публікацій, які є загальноновживаними в зарубіжній практиці оформлення наукових робіт.

Приклади оформлення бібліографічного опису у списку використаних джерел згідно ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання» з урахуванням правок (код УКНД 01.140.40) наведено у Додатку 1.

Сервіс «Grafati» покликаний автоматично генерувати максимально правильні та коректні бібліографічні посилання згідно з вимогами ДСТУ 8302:2015 з урахуванням найдрібніших нюансів.

<https://www.grafiati.com/uk/>

Онлайн-генератор посилань за ДСТУ 8302:2015 дозволяє:

- автоматично створювати коректні бібліографічні посилання за вимогами ДСТУ 8302:2015;
- оформлювати списки використаних джерел до різних робіт: від рефератів до дисертацій;
- мінімізувати часові витрати, пов'язані зі створенням списків літератури;
- цитувати будь-які типи джерел інформації: від традиційних книг до сучасних дописів у соціальних мережах;
- конвертувати посилання з ДСТУ 8302:2015 в міжнародні стилі цитування (APA, MLA, «Гарвард», «Чикаго», «Ванкувер» тощо) і навпаки;
- транслітерувати посилання, оформлення за ДСТУ 8302:2015, латинським алфавітом;
- скорочувати посилання за вимогами стандарту ДСТУ 3582:2013;
- використовувати цілу низку зручних інструментів для простої роботи з бібліографіями.

РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ОФОРМЛЕННЯ ПОСИЛАНЬ ТА ЦИТУВАНЬ У ПИСЬМОВИХ РОБОТАХ¹¹

Посилання – сукупність бібліографічних відомостей про цитований, розгорнутий або згаданий у тексті документа інший документ, достатній для його загального характеризувannya, ідентифікування й пошуку:

- *посилання дають змогу перевірити вірогідність і точність поданих цитат, формул, статистичних даних, фактів і відомостей, запозичених з інших видань;*
- *можливість виявити та знайти ці першоджерела;*
- *ознайомитися з літературою з теми дослідження, зокрема з працями, в яких питання висвітлено докладніше, ніж у цій публікації, або аргументовано інший погляд.*

Посилання в наукометрії допомагають визначити актуальність і значущість публікації, її вплив на розвиток досліджень у певній галузі.

Як робити посилання?

- посилання в тексті статті подавати тільки у квадратних дужках, наприклад [1], [1; 6], де цифри 1 і 6 відповідають порядковому номеру праці або джерела у списку використаних джерел. Якщо посилання на джерела підряд з 1 по 6, тоді [1-4];
- посилання на конкретні сторінки наводити після номера джерела через кому з маленької букви “с.”), наприклад: [1, с. 5]. Якщо посилання на кілька праць, вони розділяються крапкою з комою: [1, с. 5; 6, с. 25-33];
- якщо використано відомості, матеріали чи твердження з монографій, оглядових статей, інших джерел з великою кількістю сторінок, тоді в посиланні необхідно точно вказати номери сторінок, ілюстрацій, таблиць тощо з джерела, на яке дано посилання;
- посилання у тексті зазвичай робиться в кінці речення;
- не робити посторінкові посилання;
- не подавати в тексті розгорнутих посилань, таких як (Академічна доброчесність: проблеми дотримання та пріоритети поширення серед молодих вчених : колективна монографія / за заг. ред. Н. Г. Сорокіної, А. Є. Артюхова, І. О. Дегтярьової. Дніпро : ДРІДУ НАДУ, 2017. С. 45);
- неприпустиме посилання на неопубліковані та незавершені праці.

Цитата – порівняно короткий уривок з літературного, наукового чи будь-якого іншого опублікованого твору, який використовується, з обов’язковим посиланням на його автора і джерела цитування, іншою особою у своєму творі з метою зробити зрозумілішими свої твердження або для посилання на погляди іншого автора в автентичному формулюванні (*Закон України «Про авторське право і суміжні права»*).

¹¹ Рекомендації щодо оформлення посилань та цитувань у письмових роботах URL: <https://bcsd.org.ua/doc/AD3.pdf> (дата звернення: 14.02.2025).

Види цитувань

Пряме цитування передбачає дослівне, точне, без жодних змін використання запозиченого тексту і обов'язково береться в лапки (виняток: якщо цитується поезія, лапки не потрібні). У прямому цитуванні не дозволяється змінювати слова цитати. Однак з метою скорочення її обсягу допускається пропуск слів, якщо це не призводить до викривлення думки автора. У такому випадку на місці пропуску ставляться квадратні дужки з трикрапкою всередині.

Непряме цитування – переказ цитованого тексту своїми словами за умови збереження суті, використовуючи **перефразування, узагальнення та синтезування**.

Перефразування – переказ цитати невеликого фрагмента своїми словами з обов'язковим посиланням на джерело цитування.

Мета перефразування – перевірка точності сприйнятої інформації. Для перефразування слід вибирати лише головні, істотні моменти повідомлення. Перефразування стосується лише змісту ідеї того, хто говорить, а не його почуттів і ставлення до цієї ідеї. Без посилання на джерело або при дослівному списуванні без лапок текст є **плагіатом**.

Як перефразувати роботу?

- використовуйте власні слова для висловлення чужих ідей та додавайте посилання;
- використовуйте різні типи лексики одного і того ж значення;
- змінюйте порядок слів, об'єднуйте речення;
- використовуйте різні типи граматики.

Для того щоб зробити правильне перефразування, потрібно описати зміст тексту своїми словами, звертаючи увагу на ідею автора.

Парафраз рекомендується вживати при цитуванні робіт іноземною мовою.

Узагальнення дозволяє одним реченням передати зміст цілого розділу або авторської праці.

Як узагальнювати?

- виділяти основні положення та ідеї тексту оригіналу;
- максимально очищати текст від допоміжних елементів та додаткових авторських пояснень;
- надавати власні міркування щодо здійсненого узагальнення.

Синтезування дозволяє об'єднувати різну інформацію та ідеї для розробки власних аргументів.

Як синтезувати чужі роботи?

- згрупуйте джерела у категорії, наприклад, авторів з подібними поглядами або дослідженнями з наведенням результатів;

- опишіть власними словами згруповані джерела, не обговорюйте кожного автора окремо;
- додайте посилання на джерела.

⚠ Зверніть увагу! В обох випадках – прямого та непрямого цитування – потрібно вказати на джерело цитованого тексту за допомогою належним чином оформленого посилання.

Використання у роботі цитувань з належно оформленими посиланнями дає змогу:

- уникати плагіату та дотримуватися академічної доброчесності;
- продемонструвати наукову обізнаність автора, обґрунтованість положень дослідження та його масштабність;
- підтвердити власну думку та посилити її аргументацію;
- подати аргументоване заперечення, спростування контрарверсійної думки іншого автора задля доведення власної позиції;
- здійснити порівняння, аналіз різних поглядів на те чи інше питання, проблему;
- ідентифікувати та відшукати джерела, на які посилається автор, для підтвердження достовірності цитованого тексту або ознайомлення з додатковою інформацією.

⚠ Не варто зловживати прямими цитатами – дослівними фрагментами використаних текстів. Цитата має бути доречною та органічно вписуватися у структуру вашого тексту.

Доцільно використовувати цитати у випадках:

- необхідності дослівної передачі думки автора, зумовленої винятковою оригінальністю або особливим стилем викладу чи унікальною манерою письма;
- підсилення думки влучною авторською цитатою;
- потреби аналізу самого тексту (закону, художнього твору тощо).

Використовуючи цитати, варто пам'ятати про кілька простих правил:

- цитата має бути стислою, що досягається завдяки скороченню цитованих фрагментів та ретельному відбору найсуттєвішого й найхарактернішого з висловлювання цитованого автора;
- невмотивоване використання занадто громіздких цитат може створювати враження відсутності в автора вміння критично опрацьовувати інформацію;
- надмірна кількість цитат, незначний відсоток власне авторського тексту, наведення кількох цитат підряд одна за одною без авторського аналізу свідчать про низьку вартісність роботи та її несаможиттєвість;
- не рекомендується починати абзаци з цитати.

У роботі має бути чітке розмежування авторського та цитованого текстів.

Візуально це допомагають зробити **сигнальні фрази**, що показують перехід до думки цитованих авторів. Наприклад,

На думку вченого,...

Як зазначають (стверджують) у своїй роботі...

Дослідник наголошує (зазначає, стверджує, зауважує)... Відповідно до концепції вченого,...

Дослідження вченого розкриває аспект... У своїй праці вчений висвітлив...

Науковець констатує, що...

Погляди дослідників сходяться на тому, що...

Автор підкреслює важливість гіпотези такими твердженнями...

Способи введення цитати у текст:

- текст цитати береться у лапки, наводиться в тій граматичній формі, в якій він поданий у джерелі;

- цитування повинно бути повним, без скорочення авторського тексту і без перекручень думок автора;

цитата подається повністю після слів того, хто цитує

ПРИКЛАД:

А. Артюхов зазначає: «Отже, студенти та молоді вчені, які списують та обманюють під час навчання, насправді не використовують свого потенціалу на повну, і таким чином завдають шкоди собі як науковцям та своїм майбутнім роботодавцям» [1, с. 30].

(Джерело 1: Академічна доброчесність: проблеми дотримання та пріоритети поширення серед молодих вчених : колективна монографія / за заг. ред. Н. Г. Сорокіної, А. Є. Артюхова, І. О. Дегтярьової. Дніпро : ДРІДУ НАДУ, 2017. 169 с.)

цитата подається повністю перед словами того, хто цитує

ПРИКЛАД:

«Отже, студенти та молоді вчені, які списують та обманюють під час навчання, насправді не використовують свого потенціалу на повну, і таким чином завдають шкоди собі як науковцям та своїм майбутнім роботодавцям», – зазначає А. Артюхов [1, с. 30].

(Джерело 1: Академічна доброчесність: проблеми дотримання та пріоритети поширення серед молодих вчених : колективна монографія / за заг. ред. Н. Г. Сорокіної, А. Є. Артюхова, І. О. Дегтярьової. Дніпро : ДРІДУ НАДУ, 2017. 169 с.)

цитата подається повністю, але розривається словами того, хто цитує

ПРИКЛАД:

«Отже, студенти та молоді вчені, які списують та обманюють під час навчання, – зазначає А. Артюхов, – насправді не використовують свого потенціалу на повну, і таким чином завдають шкоди собі як науковцям та своїм майбутнім роботодавцям» [1, с. 30].

(Джерело 1: Академічна доброчесність: проблеми дотримання та пріоритети поширення серед молодих вчених : колективна монографія / за заг. ред. Н. Г. Сорокіної, А. Є. Артюхова, І. О. Дегтярьової. Дніпро : ДРІДУ НАДУ, 2017. 169 с.)

- пропуск слів, речень, абзаців при цитуванні допускається без перекручення авторського тексту і позначається трьома крапкам [...] на місці пропуску;

ПРИКЛАД:

На думку А. Артюхова, «студенти та молоді вчені, які списують та обманюють під час навчання, [...] завдають шкоди собі як науковцям та своїм майбутнім роботодавцям» [1, с. 30].

(Джерело 1: Академічна доброчесність: проблеми дотримання та пріоритети поширення серед молодих вчених : колективна монографія / за заг. ред. Н. Г. Сорокіної, А. Є. Артюхова, І. О. Дегтярьової. Дніпро : ДРІДУ НАДУ, 2017. 169 с.)

- кожна цитата обов'язково супроводжується посиланням на джерело;
-
- при непрямому цитуванні (переказі, викладенні думок інших авторів своїми словами) слід бути точним у викладанні думок автора;
- якщо необхідно виявити ставлення автора наукової роботи до окремих слів або думок з цитованого тексту, то після них у круглих дужках ставлять знак оклику або знак запитання;
- якщо автор використовуючи цитати виділяє в ній деякі слова, то слід зробити після тексту спеціальне застереження, поставити крапку, потім тире і вказати ініціали автора процитованого тексту, а застереження взяти в круглі дужки;

ПРИКЛАД:

Як писав М.М. Бахтін, «одна справа активність відносно мертвої речі, безмовного матеріалу, який можна ліпити і формувати як завгодно, та інше активність у відношенні чужого живого і повноправного свідомості (курсив наш. – В. К.)» [4, с. 59].

- цитата подається у вигляді окремих слів, узятих з одного речення автора зі зміненням відмінюванням таких слів;

ПРИКЛАД:

На думку А. Артюхова, списуючи та обманюючи під час навчання, студенти та молоді вчені «завдають шкоди собі як науковцям та своїм майбутнім роботодавцям» [1, с. 30].

(Джерело 1: Академічна доброчесність: проблеми дотримання та пріоритети поширення серед молодих вчених : колективна монографія / за заг. ред. Н. Г. Сорокіної, А. Є. Артюхова, І. О. Дегтярьової. Дніпро : ДРІДУ НАДУ, 2017. 169 с.)

- об'ємні цитати, що складаються з кількох речень (у деяких стилях цитування, як-от АРА (American Psychological Association Style), їх іще називають блоковими), варто відділити від авторського тексту з метою чіткого розмежування з цитованим текстом. Така цитата може не братися у лапки, натомість – виділяється або відбивається від решти тексту певним способом (набирається іншим кеглем, шрифтом, накресленням, відбивається від основного тексту більшими абзацними відступами тощо);

ПРИКЛАД:

Аналізуючи наслідки порушень студентами та молодими вченими академічної доброчесності, А. Артюхов зауважує:

Отже, студенти та молоді вчені, які списують та обманюють під час навчання, насправді не використовують свого потенціалу на повну, і таким чином завдають шкоди собі як науковцям та своїм майбутнім роботодавцям. Хоча це здається зовсім очевидним, варто наголосити, що створення культури, яка б прищеплювала у студентів та молодих учених академічну доброчесність та небажання шукати легших шляхів, що обмежують їх навчання, вимагає значних зусиль та неабиякої відваги [1, с. 30].

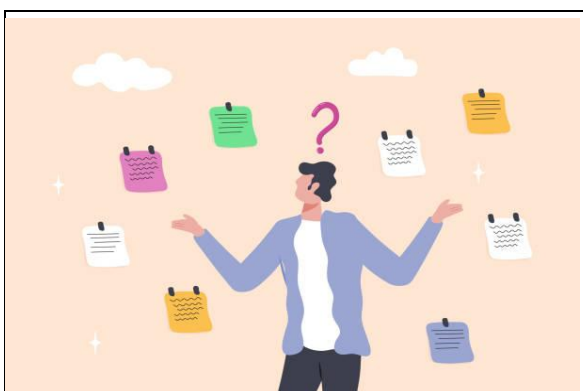
(Джерело 1: Академічна доброчесність: проблеми дотримання та пріоритети поширення серед молодих вчених : колективна монографія / за заг. ред. Н. Г. Сорокіної, А. Є. Артюхова, І. О. Дегтярьової. Дніпро : ДРІДУ НАДУ, 2017. 169 с.)

- цитування джерела іноземною мовою здійснюється наступним чином: або цитата подається мовою оригіналу та береться в лапки, або ж у лапках наводиться авторський дослівний переклад (у такому випадку робиться примітка (переклад з англійської мови мій. – ініціали автора роботи)).

ПРИКЛАД:

Тереза Фішман наводить кілька умов вчинення плагіату: «Плагіат має місце, коли певна особа: використовує слова, ідеї чи результати праці, що належать іншому визначеному джерелу чи людині, без вказування посилання на джерело, з якого їх було запозичено, у ситуації, в якій правомірно очікується вказування оригінального авторства, з метою отримати певну користь, пошану, вигоду, яка не обов'язково має бути грошовою (переклад з англ. мови мій. – Н. З.)» [2].

(Джерело 2: Fishman T. "We know it when we see it" is not good enough: toward a standard definition of plagiarism that transcends theft, fraud, and copyright. 4th Asia Pacific Conference on Educational Integrity (4APCEI), 28–30 September 2009. Australia : University of Wollongong NSW, 2010. P. 5. URL : <http://ro.uow.edu.au/apcei/09/papers/37/>)

	Підготовка рефератів з дотриманням правил цитування та посилань
Мета: розвинути навички академічного письма, правильного використання джерел інформації, оформлення цитат та списку літератури відповідно до стандартів академічної доброчесності.	
Тематика рефератів:	
1. Вплив академічної доброчесності на якість освіти	
2. Цифрові технології в освіті	
3. Штучний інтелект у навчальному процесі:	
4. Інклюзивна освіта: основні принципи та світовий досвід	
5. Дистанційне навчання: переваги та недоліки	
6. Реформи освіти у XXI столітті: сучасні тренди	
7. Основи наукової етики та відповідальність дослідника	
8. Роль мотивації в освітньому процесі.	
9. Теорії розвитку критичного мислення.	
10. Значення та ефективні методи самостійної роботи здобувачів освіти.	
Вимоги до виконання реферату:	
✦ Обсяг роботи: 8–12 сторінок (Times New Roman, 14 пт, 1,5 інтервал).	
✦ Структура:	
• титульна сторінка	
• зміст	
• вступ (обґрунтування актуальності теми, мета роботи)	
• основна частина (розкриття теми, аналіз джерел, власні висновки)	
• висновки (узагальнення отриманих результатів)	
• список використаних джерел	
✦ Правила цитування та оформлення джерел:	
• використовуйте наукові статті, монографії, навчальні посібники, офіційні документи;	
• дотримуйтеся академічного стилю написання, уникайте плагіату;	
• усі запозичені ідеї оформлюйте згідно з обраним стилем цитування;	
• посилання в тексті мають відповідати бібліографічному опису в списку джерел;	
• використовуйте не менше 5–7 авторитетних джерел.	
Оцінювання:	
✓ змістовність та відповідність темі – 30%;	
✓ дотримання правил цитування та оформлення – 30%;	
✓ структурованість та логічність викладу – 20%;	
✓ мовна грамотність та академічний стиль – 20%	
<i>Успіхів у написанні реферату! Дотримання академічної доброчесності сприятиме вашому професійному зростанню та якісному навчанню! 🚀</i>	

АКАДЕМІЧНЕ ПИСЬМО

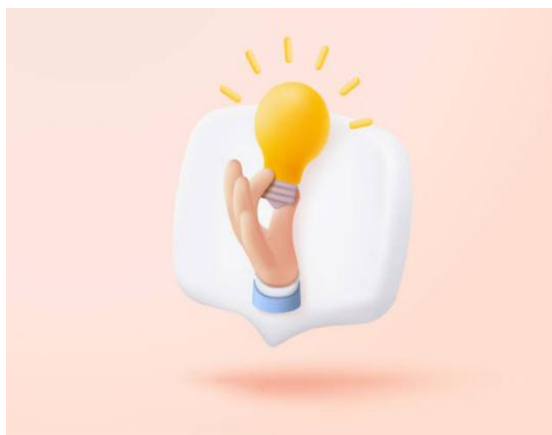
Академічне письмо – це вміння висловлювати й доводити свої думки у вигляді короткого, при цьому досить переконливого наукового тексту. Воно є одним із важливих аспектів успішного навчання в університеті та подальшої науково-дослідної діяльності, в тому числі на міжнародному рівні.

За допомогою академічного письма кілька останніх десятиліть здійснюється наукова та освітня комунікація між різними країнами. Його принципами керуються провідні редактори найкомпетентніших наукових видань у всьому світі, тому освоїти їх слід кожному хоча б для того, щоб полегшити свій шлях кар'єрними сходами в будь-якій науці¹².

Написання наукового тексту вимагає чіткого викладення думок та аргументованих висновків. Важливо визначити актуальність теми та сформулювати чіткі цілі дослідження. Науковий текст має бути логічно структурованим, з поділом на розділи: вступ, основна частина та висновки. У вступі слід окреслити мету та завдання роботи, а в основній частині – проаналізувати обрану проблему. Використання достовірних джерел із належними посиланнями забезпечує якість та доброчесність дослідження. У висновках необхідно узагальнити результати та зазначити перспективи подальших досліджень. Текст повинен бути написаний науковим стилем – чітким, формальним та без зайвих емоцій. Для уникнення плагіату рекомендується самостійно формувати думки та використовувати системи антиплагіату. Дотримання цих принципів допоможе створити якісний науковий текст.

20 порад здобувачу освіти, які зроблять наукову роботу якісною

Якщо ти думаєш, що академічне письмо — це нудно, час змінити підхід! Ось 20 конкретних порад, які допоможуть тобі написати якісну роботу і при цьому не втратити розум.

1. Мотивація: Навіщо я пишу?

Це не просто вимога закладу освіти. Академічний текст — це спосіб навчитися мислити, доводити свою точку зору і навіть створювати нове знання. Думай про свою роботу не як про «ще один реферат», а як про можливість зробити відкриття (навіть невеличке).

♦ Не пиши просто для оцінки — роби це для власного розвитку.

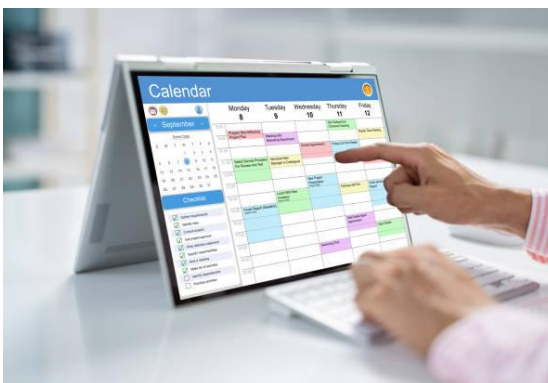
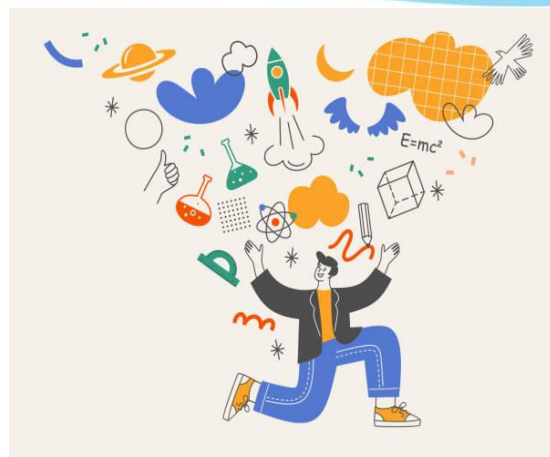
¹² Академічне письмо : навчальний посібник / укладачі : Т. М. Костирко, С. В. Ларенкова, І. В. Бондар, М. С. Жигалкіна. Миколаїв : НУК, 2022. 116 с.

2. Вибір теми: Про що писати?

Якщо тема нецікава, писати буде катастрофічно складно. Обирай те, що тебе реально заціпає.

☒ Як перевірити, чи варто брати тему?

- ✦ Чи захоплює тебе ця проблема?
- ✦ Чи вона актуальна?
- ✦ Чи можна знайти матеріали?
- ✦ Чи вона досить конкретна (не «історія маркетингу», а «маркетингові стратегії малого бізнесу у TikTok»)?

3. Планування: Як не прокрастинувати?

Без чіткої структури тексту ти ризикуєш відкладати все до останнього дня.

Що робити?

- ✓ Створи календар роботи (і дотримуйся його).
- ✓ Почни збирати матеріали з першого дня.
- ✓ Пиши потроху, а не все за ніч.
- ✓ Відразу закладай час на правки.

4. Література: Де шукати джерела?

Google — це добре, але Google Scholar — ще краще! Використовуй якісні джерела, не копіюй перші ліпші статті з Вікіпедії.

♦ ТОП-ресурси:

 Google Scholar – наукові статті

 ResearchGate – роботи вчених

 Університетські бібліотеки – перевірена література

5. Як читати літературу?

Ти можеш «читати», а можеш реально розуміти текст.

✦ Метод активного читання:

- ✓ Читай двічі: спочатку швидко, потім глибше.
- ✓ Випишуй головні тези та аргументи.
- ✓ Аналізуй, а не просто переписуй

6. Як конспектувати?

Не копіюй підряд уривки, а записуй коротко своїми словами.

✦ Фішки:

- ✓ Використовуй маркери та схеми.
- ✓ Випишуй ключові аргументи кожного джерела.
- ✓ Додавай сторінки (щоб не шукати потім, звідки це).

7. Як правильно структурувати текст?

Розбивай роботу на логічні частини:

- ✦ ВСТУП – що досліджуєш і чому це важливо.
- ✦ ТЕОРІЯ – які думки вже існують.
- ✦ ДОСЛІДЖЕННЯ – що ти зробив та які результати.
- ✦ ВИСНОВКИ – до чого дійшов саме ти.

8. Як писати основний текст?

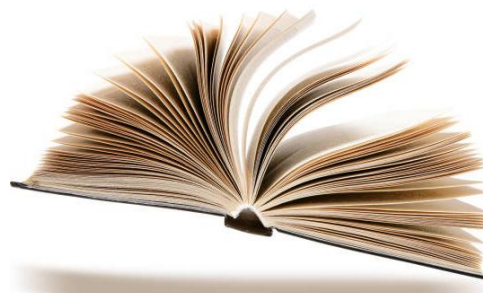
Не просто перелічуй факти, а аргументуй свої думки.

◆ Схема кожного абзацу:

Теза → Докази → Висновок

✗ Погано: «Фемінізм вплинув на літературу.»

☑ Добре: «Фемінізм змінив літературу, оскільки дав жінкам можливість писати про власний досвід (приміром, Вірджинія Вулф у романі «Власна кімната»).»

9. Як писати теоретичну частину?

- ✦ Аналізуй думки різних авторів, але не копіюй їх.
- ✦ Виділяй проблему – що ще не вирішено?
- ✦ Використовуй різні підходи, порівнюй їх.

10. Як писати практичну частину?

◆ Якщо дослідження практичне:

- ✓ Опиши методику, яку використовував.
- ✓ Покажи реальні результати.
- ✓ Порівняй їх з іншими дослідженнями.
- ◆ Головне правило: НЕ ПРИДУМУЙ результати, яких не було!

12. Як писати вступ?

- ✦ Чітко поясни, чому ця тема важлива.
- ✦ Визнач проблему, мету, завдання дослідження.
- ✦ Поясни, які методи використовуєш.

14. Як оформити текст?

- ✗ Погано: копіпаст без посилань, хаотичні абзаци.
- ☑ Добре: чітка структура, правильні цитати, посилання на джерела.

16. Як оформити додатки?

- ◆ У додатках – лише те, що важливе для роботи:

- ✓ Таблиці, графіки, схеми.
- ✓ Результати експериментів

18. Чи боятися перевірки на плагіат?

- ✦ Якщо ти сам писав текст і використовував коректні посилання, боятися нічого.
- ✓ Перевіряй роботу через антиплагіатні сервіси.
- ✓ Перефразовуй, а не копіюй дослівно.

11. Як переписувати текст?

Готуйся до того, що доведеться переробляти розділи.

- ✓ Перевіряй текст перед подачею керівнику.
- ✓ Враховуй його коментарі та редагуй.
- ✓ Не ображайся на критику – це нормально.

13. Як писати висновки?

Висновки – це не копіювання тексту, а короткий підсумок.

- ✦ Відповідай на всі поставлені у вступі питання.
- ✦ Визнач свій особистий внесок.
- ✦ Покажи перспективи дослідження.

15. Як оформити бібліографію?

- 📖 Використовуй ДСТУ або міжнародний стиль (APA, MLA).
- 📖 Сортуй джерела за алфавітом.
- 📖 Окремо виділяй інтернет-ресурси.

17. Навіщо писати статті?

Публікація статті – це плюс у CV. Вона підтверджує, що ти не просто студент, а молодий науковець.

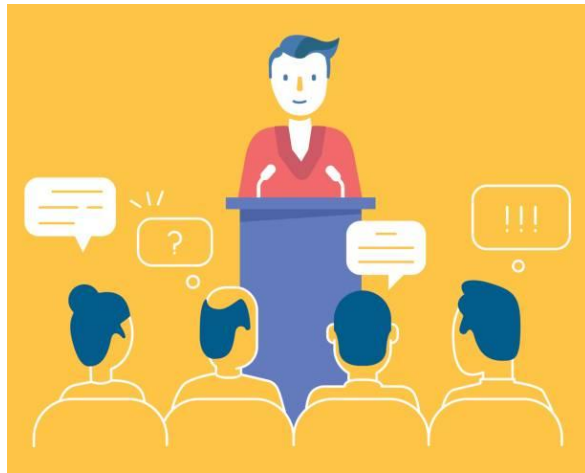
UNICHECK

19. Як виступати на захисті?

- ✦ 7-10 хвилин – оптимальний час для виступу.
- ✦ Використовуй презентацію.
- ✦ Зосередься на висновках.
- ✦ Не читай, а розповідай!

20. Як відповідати на питання комісії?

- ✦ Відповідай впевнено і по суті.
- ✦ Наводь приклади.
- ✦ Погоджуйся з критикою, але аргументуй свою позицію

🎓 Хочеш навчитися писати наукові тексти чесно та правильно? Переглянь відео та отримай корисні поради! 📺

ПРИКЛАДИ

ОФОРМЛЕННЯ БІБЛІОГРАФІЧНОГО ОПИСУ У СПИСКУ ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

згідно ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні
положення та правила складання» з урахуванням правок (код УКНД 01.140.40)

Характеристика джерела	Приклад оформлення
Книги	
Один автор	1. Андріяш В. Державна етнополітика України в умовах глобалізації. Миколаїв : Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2013. 328 с. 2. Краснова М. В. Договори в екологічному праві України : навч. посіб. / Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. Київ : Алерта, 2012. 216 с. 3. Дробот О. В. Професійна свідомість керівника : навч. посіб. Київ : Талком, 2016. 340 с. 4. Романюк А. Порівняльний аналіз політичних систем країн Західної Європи: інституційний вимір. Львів : Тріада плюс, 2004. 392 с. 5. Скидан О. В. Аграрна політика в період ринкової трансформації : монографія. Житомир : ЖНАЕУ, 2008. 375 с. 6. Федорова Л. Д. З історії пам'яткоохоронної та музейної справи у Наддніпрянській Україні. 1870-ті-1910-ті рр. Київ, 2013. 373 с.
Два автори	1. Батракова Т. І., Калюжна Ю. В. Банківські операції : навч. посіб. Запоріжжя : ЗНУ, 2017. 130 с. 2. Богма О. С., Кисильова І. Ю. Фінанси : конспект лекцій. Запоріжжя : ЗНУ, 2016. 102 с. 3. Гура О. І., Гура Т. Є. Психологія управління соціальною організацією : навч. посіб. 2-ге вид., доп. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2015. 212 с. 4. Васильєв С. В., Ніколенко Л. М. Доказування та докази у господарському процесі України : монографія. Харків : Еспада, 2004. 192 с. 5. Каткова Т. В., Каткова А. Г. Закінчення досудового слідства у кримінальних справах : практ. посіб. Харків : Право, 2011. 136 с.

Характеристика джерела	Приклад оформлення
Три автори	1. Комаров В. В., Світлична Г. О., Удальцова І. В. Окреме провадження : монографія / за ред. В. В. Комарова. Харків : Право, 2011. 312 с. 2. Кузнецов М. А., Фоменко К. І., Кузнецов О. І. Психічні стани студентів у процесі навчально-пізнавальної діяльності : монографія. Харків : ХНПУ, 2015. 338 с. 3. Якобчук В. П., Богоявленська Ю. В., Тищенко С. В. Історія економіки та економічної думки : навч. посіб. Київ : ЦУЛ, 2015. 476 с. 4. Zhovinsky E.Ya., Kryuchenko N.O., Paparyha P.S. Geochemistry of Environmental Objects of the Carpathian Biosphere Reserve. Kyiv, 2013. 100 p.
Чотири і більше авторів	1. Прилипко С. М., Ярошенко О. М., Мороз С. В., Малиновська К. А. Укладення трудового договору: теоретико-прикладне дослідження : монографія. Харків : Юрайт, 2013. 288 с. 2. Основи охорони праці : підручник / О. І. Запорожець та ін. 2-ге вид. Київ : ЦУЛ, 2016. 264 с. 3. Клименко М. І., Панасенко Є. В., Стреляєв Ю. М., Ткаченко І. Г. Варіаційне числення та методи оптимізації : навч. посіб. Запоріжжя : ЗНУ, 2015. 84 с. 4. The mutual fund industry: Competition and investor welfare / R. G. Hubbard et. al. New York, NY : Columbia University Press, 2010. 256 p.
Автор(и) та редактор(и)/упорядники	1. Березенко В. В. PR як сфера наукового знання : монографія / за заг. наук. ред. В. М. Манакіна. Запоріжжя : ЗНУ, 2015. 362 с. 2. Гель А. П., Семаков Г. С., Яковець І. С. Кримінально-виконавче право України : навч. посіб. / ред. А. Х. Степанюк. Київ : Юрінком Інтер, 2008. 624 с. 3. Грошевий Ю. М. Вибрані праці / упоряд.: О. В. Капліна, В. І. Маринів. Харків : Право, 2011. 656 с. 4. Дахно І. І., Алієва-Барановська В. М. Право інтелектуальної власності : навч. посіб. / за ред. І. І. Дахна. Київ : ЦУЛ, 2015. 560 с. 5. Експлуатація і технічне обслуговування газорозподільчих станцій магістральних газопроводів / заг. ред. А. А. Руднік. Київ, 2003. 370 с.

Характеристика джерела	Приклад оформлення
Без автора	1. Антологія української літературно-критичної думки першої половини XX століття / упоряд. В. Агеєва. Київ : Смолоскип, 2016. 904 с. 2. Експлуатація і технічне обслуговування газорозподільчих станцій магістральних газопроводів / заг. ред. А. А. Руднік. Київ, 2003. 370 с. 3. Політологічний енциклопедичний словник / упоряд. В. П. Горбатенко. 2-ге вид., переробл. і допов. Київ : Генеза, 2004. 736 с. 4. Софія Київська: Візантія. Русь. Україна. Вип. II. Київ, 2012. 464 с. 5. Twenty-four hours a day. Miami, FL : BN Publishing, 2010. 400 p.
Багатотомні видання	1. Енциклопедія історії України : у 10 т. / ред. рада: В. М. Литвин (голова) та ін. ; НАН України, Ін-т історії України. Київ : Наук. думка, 2005. Т. 9. 944 с. 2. Закалюк А. П. Курс сучасної української кримінології: теорія і практика : у 3 кн. Київ : Ін Юре, 2007. Кн. 1 : Теоретичні засади та історія української кримінології. 424 с. 3. Кучерявенко Н. П. Курс податкового права : в 6 т. Харків : Право, 2007. Т. 4 : Особенная часть. Косвенные налоги. 536 с. 4. Ушинський К. Д. Людина як предмет виховання. Спроба педагогічної антропології : вибр. твори. Київ : Рад. шк., 1983. Т. 1. 480 с.
Частина видання	
Книги	1. Алексєєв В. М. Правовий статус людини та його реалізація у взаємовідносинах держави та суспільства в державному управлінні в Україні. <i>Теоретичні засади взаємовідносин держави та суспільства в управлінні</i> : монографія. Чернівці, 2012. С. 151–169. 2. Коломєєць Т. О. Адміністративна деліктологія та адміністративна деліктність. <i>Адміністративне право України</i> : підручник / за заг. ред. Т. О. Коломєєць. Київ, 2009. С. 195–197. 3. Наумов М. С. Напрями впливу інтелектуалізації економіки на розвиток ринкових відносин в Україні. <i>Трансформаційні процеси в суспільстві в умовах інформаційної економіки</i> : монографія / В. П. Решетило,

Характеристика джерела	Приклад оформлення
	М. С. Наумов, Ю. В. Федотова ; Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. Харків, 2014. С. 213–241. 4. Саблук П. Т. Напрямки розвитку економіки в аграрній сфері виробництва. <i>Основи аграрного підприємництва / за ред. М. Й. Маліка</i>. Київ, 2000. С. 5–15.
Тези доповідей, матеріали конференцій	1. Антонович М. Жертви геноцидів першої половини ХХ століття: порівняльно-правовий аналіз. <i>Голодомор 1932- 1933 років: втрати української нації</i> : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., м. Київ, 4 жовт. 2016 р. Київ, 2017. С. 133–136. 2. Анциперова І. І. Історико-правовий аспект акту про бюджет. <i>Дослідження проблем права в Україні очима молодих вчених</i> : тези доп. всеукр. наук.-практ. конф. (м. Запоріжжя, 24 квіт. 2014 р.). Запоріжжя, 2014. С. 134–137. 3. Зінчук Т. О. Економічні наслідки впливу продовольчих органічних відходів на природні ресурси світу. <i>Органічне виробництво і продовольча безпека</i> : зб. матеріалів доп. учасн. II Міжнар. наук.-практ. конф. Житомир : Полісся, 2014. С. 103–108. 4. Микитів Г. В., Кондратенко Ю. Позатекстові елементи як засіб формування медіакультури читачів науково-популярних журналів. <i>Актуальні проблеми медіаосвіти в Україні та світі</i> : зб. тез доп. міжнар. наук.-практ. конф., м. Запоріжжя, 3-4 берез. 2016 р. Запоріжжя, 2016. С. 50–53.
Статті із продовжуваних та періодичних видань	1. Кобильник В. Порівняльний метод як основа політологічного дослідження. <i>Збірник наукових праць «Політологічні студії»</i>. 2011. № 2. С. 54–65. 2. Коломоець Т. О. Оцінні поняття в адміністративному законодавстві України: реалії та перспективи формулювання їх застосування. <i>Вісник Запорізького національного університету. Юридичні науки</i>. Запоріжжя, 2017. № 1. С. 36–46. 3. Загірняк М., Костенко А. Про користування можливостями міжнародної бази даних Scopus. <i>Вища школа</i>. 2017. № 5–6. С. 48–55. 4. Кармазіна М., Могилевець О. Становлення і розвиток порівняльної методології в політичних дослідженнях. <i>Політичний менеджмент</i>. 2006. № 5. С. 3–17. 5. Коваль Л. Плюси і мінуси дистанційної роботи.

Характеристика джерела	Приклад оформлення
	<i>Урядовий кур'єр</i>. 2017. 1 листоп. (№ 205). С. 5. 6. Біленчук П., Обіход Т. Небезпеки ядерної злочинності: аналіз вітчизняного і міжнародного законодавства. <i>Юридичний вісник України</i>. 2017. 20-26 жовт. (№ 42). С. 14–15. 7. Bletskan D. I., Glukhov K. E., Frolova V. V. Electronic structure of 2H-SnSe₂: ab initio modeling and comparison with experiment. <i>Semiconductor Physics Quantum Electronics & Optoelectronics</i>. 2016. Vol. 19, No 1. P. 98–108. 8. Dalton R.J. Comparative politics of the industrial democracies: from the Golden Age to island hopping. <i>Political Science</i>. 1991. № 2. P. 15–43.
Інші видання	
Законодавчі та нормативні документи	1. Конституція України : офіц. текст. Київ : КМ, 2013. 96 с. 2. Про освіту : Закон України від 05.09.2017 р. № 2145-VIII. <i>Голос України</i>. 2017. 27 верес. (№ 178-179). С. 10–22. 3. Деякі питання стипендіального забезпечення : Постанова Кабінету Міністрів України від 28.12.2016 р. № 1050. <i>Офіційний вісник України</i>. 2017. № 4. С. 530–543. 4. Про Концепцію вдосконалення інформування громадськості з питань євроатлантичної інтеграції України на 2017-2020 роки : Указ Президента України від 21.02.2017 р. № 43/2017. <i>Урядовий кур'єр</i>. 2017. 23 лют. (№ 35). С. 10. 5. Про затвердження Вимог до оформлення дисертації : наказ Міністерства освіти і науки від 12.01.2017 р. № 40. <i>Офіційний вісник України</i>. 2017. № 20. С. 136–141. 6. Інструкція щодо заповнення особової картки державного службовця : затв. наказом Нац. агентства України з питань Держ. служби від 05.08.2016 р. № 156. <i>Баланс- бюджет</i>. 2016. 19 верес. (№ 38). С. 15–16.

Характеристика джерела	Приклад оформлення
Архівні документи	1. Лист Голови Спілки «Чорнобиль» Г. Ф. Лепіна на ім'я Голови Ради Міністрів УРСР В. А. Масола щодо реєстрації Статуту Спілки та сторінки Статуту. 14 грудня 1989 р. <i>ЦДАГО України</i> (Центр. держ. архів громад. об'єднань України). Ф. 1. Оп. 32. Спр. 2612. Арк. 63, 64 зв., 71. 2. Матеріали Ради Народних комісарів Української Народної Республіки. <i>ЦДАВО України</i> (Центр. держ. архів вищ. органів влади та упр. України). Ф. 1061. Оп. 1. Спр. 8–12. Копія; Ф. 1063. Оп. 3. Спр. 1–3. 3. Наукове товариство ім. Шевченка. <i>Львів. наук. б-ка ім. В. Стефаника НАН України</i>. Ф. 1. Оп. 1. Спр. 78. Арк. 1–7.
Патенти	1. Спосіб лікування синдрому дефіциту уваги та гіперактивності у дітей: пат. 76509 Україна. № 2004042416; заявл. 01.04.2004; опубл. 01.08.2006, Бюл. № 8 (кн. 1). 120 с. 2. Люмінісцентний матеріал: пат. 25742 Україна: МПК6 C09K11/00, G01T1/28, G21H3/00. № 200701472; заявл. 12.02.07; опубл. 27.08.07, Бюл. № 13. 4 с.
Препринти	1. Панасюк М. І., Скорбун А. Д., Сплошной Б. М. Про точність визначення активності твердих радіоактивних відходів гамма-методами. Чорнобиль : Ін-т з проблем безпеки АЕС НАН України, 2006. 7, [1] с. (Препринт. НАН України, Ін-т проблем безпеки АЕС; 06-1).
Стандарти	1. ДСТУ 7152:2010. Видання. Оформлення публікацій у журналах і збірниках. [Чинний від 2010-02-18]. Вид. офіц. Київ, 2010. 16 с. (Інформація та документація). 2. ДСТУ ISO 6107-1:2004. Якість води. Словник термінів. Частина 1 (ISO 6107-1:1996, IDT). [Чинний від 2005-04-01]. Вид. офіц. Київ : Держспоживстандарт України, 2006. 181 с. 3. ДСТУ 3582:2013. Бібліографічний опис. Скорочення слів і словосполучень українською мовою. Загальні вимоги та правила (ISO 4:1984, NEQ; ISO 832:1994, NEQ). [На заміну ДСТУ 3582-97; чинний від 2013-08-22]. Вид. офіц. Київ : Мінекономрозвитку України, 2014. 15 с. (Інформація та документація).

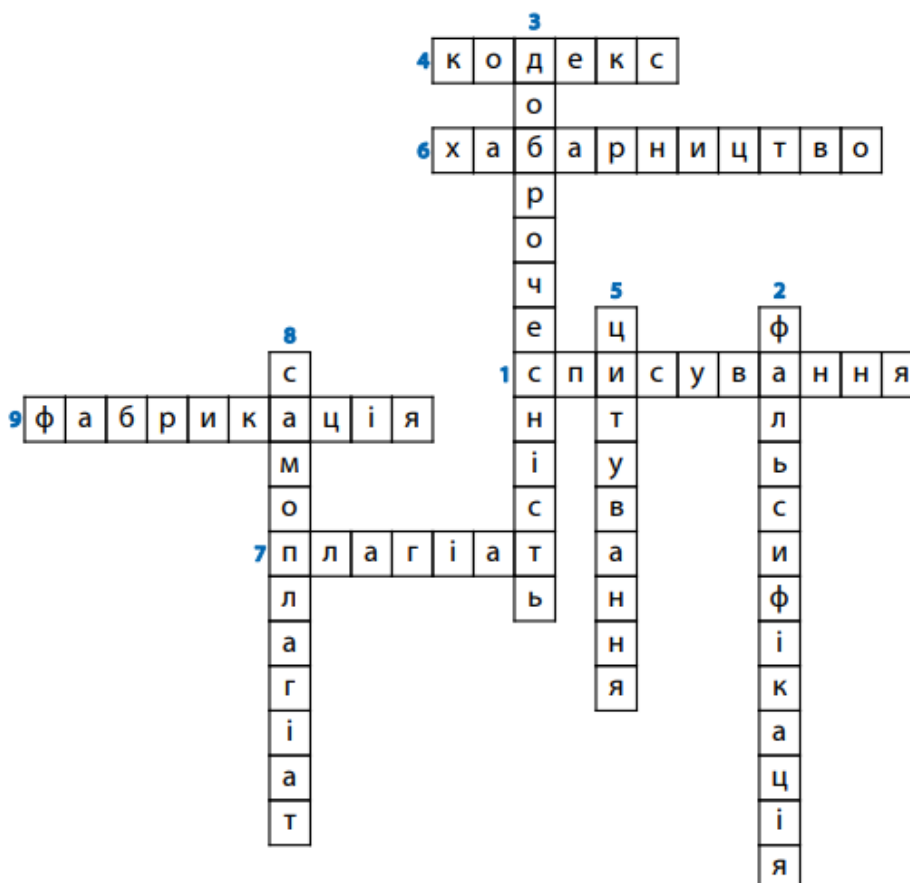
Характеристика джерела	Приклад оформлення
Каталоги	1. Історико-правова спадщина України : кат. вист. / Харків. держ. наук. б-ка ім. В. Г. Короленка; уклад.: Л. І. Романова, О. В. Земляніщина. Харків, 1996. 64 с. 2. Пам'ятки історії та мистецтва Львівської області : кат.-довід. / авт.-упоряд.: М. Зобків та ін. ; Упр. культури Львів. облдержадмін., Львів. іст. музей. Львів : Новий час, 2003. 160 с.
Бібліографічні покажчики	1. Боротьба з корупцією: нагальна проблема сучасності : бібліогр. покажч. Вип. 2 / уклад.: О. В. Левчук, відп. за вип. Н. М. Чала ; Запорізький національний університет. Запоріжжя : ЗНУ, 2017. 60 с. 2. Микола Лукаш : біобібліогр. покажч. / уклад. В. Савчин. Львів : Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2003. 356 с. (Українська біобібліографія ; ч. 10). 3. Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича в незалежній Україні : бібліогр. покажч. / уклад.: Н. М. Загородна та ін.; наук. ред. Т. В. Марусик; відп. за вип. М. Б. Зушман. Чернівці : Чернівецький національний університет, 2015. 512 с. (До 140-річчя від дня заснування).
Електронні ресурси	1. Влада очима історії : фотовиставка. URL: http://www.kmu.gov.ua/control/uk/photogallery/gallery?galleryId=15725757& (дата звернення: 15.11.2017). 2. Мар'їна О. Контент-стратегія бібліотек у цифровому середовищі <i>Бібліотечний вісник</i>. 2016. № 4. С. 8–12. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/bv_2016_4_4 (дата звернення: 26.09.2017). 3. Ганзенко О. О. Основні напрями подолання правового нігілізму в Україні. <i>Вісник Запорізького національного університету. Юридичні науки</i>. Запоріжжя, 2015. № 3. – С. 20–27. – URL: http://ebooks.znu.edu.ua/files/Fakhovivydannya/vznu/juridic_hni/VestUr2015v3/5.pdf. (дата звернення: 15.11.2017). 4. Що таке органічні продукти і чим вони кращі за звичайні? Екологія життя : веб-сайт. URL: http://www.eco-live.com.ua/ (дата звернення: 12.10.2017).

Характеристика джерела	Приклад оформлення
Автореферати дисертацій	1. Гнатенко Н. Г. Групи інтересів у Верховній Раді України: сутність і роль у формуванні державної політики : автореф. дис. ... канд. політ. наук : 23.00.02. Київ, 2017. 20 с. 2. Кравчук В. М. Припинення корпоративних правовідносин в господарських товариствах: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.03 Харків, 2010. 36 с. 3. Старовойт С. В. Видавнича діяльність Національної академії наук України у 1918–1933 рр. : автореф. дис. ... канд. іст. наук. Київ, 2003. 20 с.
Дисертації	1. Євдоченко О.О. Європейське бізнес-середовище в розвитку міжнародної економічної діяльності : дис... канд. екон. наук : 08.05.01 / Київський національний економічний ун-т. Київ, 2005. 235 с. 2. Левчук С. А. Матриці Гріна рівнянь і систем еліптичного типу для дослідження статичного деформування складених тіл : дис. ... канд. фіз.-мат. наук : 01.02.04. Запоріжжя, 2002. 150 с.
	3. Вініченко О. М. Система динамічного контролю соціально-економічного розвитку промислового підприємства : дис. ... д-ра екон. наук : 08.00.04. Дніпро, 2017. 424 с. 4. Bryant B. D. A sequentially articulated experiment to compare two instructional software input infrastructures: Doctoral dissertation / University at Albany. Albany, NY, 1998. 150 p.

ВІДПОВІДІ ДО ВПРАВ

«Вірно ☒ /Невірно ☒ »
Якщо студент скористався чужими ідеями, але перефразував їх своїми словами, йому не потрібно вказувати джерело. (☒ Невірно)
👉 Навіть якщо текст перефразований, потрібно вказати автора та джерело.
Самоплагіат – це коли студент використовує свою попередню роботу без посилання на неї. (☒ Вірно)
👉 Повторне використання власних матеріалів без відповідного зазначення – це академічне порушення.
Фальсифікація – це коли студент вигадує або змінює дані у своїй науковій роботі. (☒ Вірно)
👉 Наприклад, якщо студент не провів експеримент, але записав вигадані результати, це фальсифікація.
Якщо викладач не помітив списування, це не вважається порушенням академічної доброчесності. (☒ Невірно)
👉 Списування є порушенням незалежно від того, чи було воно виявлене.
Цитування тексту без лапок, але з посиланням на джерело – це правильне використання інформації. (☒ Невірно)
👉 Якщо це дослівна цитата, її потрібно оформити в лапках або іншим відповідним способом.

ДОБРОЧЕСНІСТЬ

✦ ЧЕК-ЛИСТ З АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ

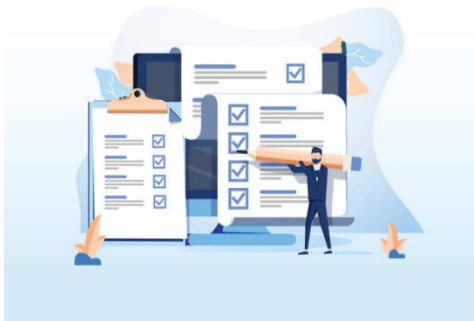
☒ Підготовка до навчання

- ☐ Використовую лише достовірні та перевірені джерела інформації.
- ☐ Веду конспекти власноруч, а не копіюю чужі матеріали.
- ☐ Уникаю плагіату, самостійно формую думки та аргументи.

☒ Написання робіт

- ☐ Оформлюю посилання на всі використані джерела згідно з вимогами.
- ☐ Використовую антиплагіат-системи для перевірки унікальності тексту.
- ☐ Не списую та не використовую готові роботи з Інтернету.

☒ Складання іспитів та тестів

- ☐ Виконую завдання самостійно, не користуюсь шпаргалками чи гаджетами.
- ☐ Поважаю право інших на чесне складання іспитів.
- ☐ Не розголошую відповіді або варіанти тестових завдань іншим студентам.

☒ Щоденна поведінка

- ☐ Дотримуюсь етичних норм у спілкуванні з викладачами та студентами.
- ☐ Виявляю повагу до інтелектуальної власності інших.
- ☐ Якщо бачу порушення доброчесності, повідомляю відповідальним особам.

Дорогий студенте!

Ти пройшов важливий шлях у вивченні академічної доброчесності та опанував ключові принципи, викладені в цьому робочому зошиті. Тепер ти знаєш, що чесність у навчанні – це не просто вимога, а основа твого майбутнього професійного успіху.

Дотримання академічної доброчесності допоможе тобі розвинути критичне мислення, навички самостійної роботи та повагу до інтелектуальної власності. Це ті якості, які цінуються не лише в освіті, а й у будь-якій сфері життя.

Пам'ятай: справжні знання та досягнення будуються на чесності, працьовитості та відповідальності. Використовуй здобуті знання з користю та ставай прикладом для інших!

